

STANKO MAJCEN: POVESTICE.

V VLAKU.

Tiho je sedela v svoji rožni bluzi, v ozkem, močno napetem krilu in drobnih, hudo prišpičenih čevljih. Nastretnik, mlad gospod z očali, ji je pozorno gledal zdaj na čevlje, zdaj na krilo, zdaj na bluzo in si zdolgočasen obljubljal kosček zabave.

»Ali se vozite daleč, gospodična?«

»Ne daleč, še tri postaje.«

Orzla se je skozi okno v oblake, ki so tiščali na pokrajino, podeč pod sabo težke temne sence.

»Nevihte se bojim, skozi mojo streho pušča.«

»Kako naj to razumem?«

»Potujem namreč s cirkusom. Dobila sem dva dni dopusta in zdaj se vračam. Trudna sem, od nevihte, káli, in bojim se večera.«

»Ali nastopate v trikoju?«

»Seveda. V rumenem, s kratkim košatim krilom naperjenem. Ali se Vam zdi to kaj posebnega?«

»Nič, nič. Navadno je tako...«

Tri debele kaplje so udarile na šipo, rdeč blisk je presekala bližnji gaj in ostro obsnil robове okna.

»Kako bomo igrali nocej? Bog, da bi se zjasnilo. Nekoč smo predstavljali v najhujši nevihti, jambor je ječal, vože so cvilile, skozi platno je pršela tenkozrna mokrota. Ljudje so razprli dežnike — ali mislite, da je kdo odšel? Obsedeli so in gledali dalje. Težko je jezdit na spolzkem sedlu. Če je povrh še konj moker, že celo. Sklizne vam in ste pod kopiti.«

»To seve ni nič prijetnega,« se je vsilil s svojim smehom gospod in nastavljal stekla svojih očalov v okno.

»Kakor kaže, ne bo nehalo. Še večja bo tema in tisti oblaki se bodo izlili do dna. Ali Vas je res strah?«

»Strah me ni, ampak bojim se. Tiho bojim, ker pač nič ne vem... Poslovodja mi je telegrafiral, da me pričakuje na postaji. A zdaj, ob takem vremenu...? Naš poslovodja je dober dečko. Kolikokrat me je že dvignil, vso obupano, kolikokrat z eno samo besedo, z enim samim migljajem zopet posadil na sedlo. Tega ne zna vsakdo. Tri leta sem že pri podjetju in še nikdar se mi ni nič zgodilo. V šoli sem tretji dan po vstopu padla tako nesrečno, da sem si zlomila rebro. Pa to tako rekoč ne šteje v riziko. Šola je šola in učitelj je žival. Bič ni švigal samo po meni, ampak tudi po

konju, bi skoro rekla. Da, tako surovi so. Predstave pa so se mi še vse posrečile. Hvala Bogu! Tovarišico sem imela, vrstnica mi je bila po letih in po šoli, padla je lani jeseni s tako silo na tla, da je nismo več priklicali k zavesti. Kadar se kaj takega zgodi, nas pač vse pretrese. Nikdar ne trepečem, preden nastopim, a takrat sem krčevito jokala. Moja točka je bila prva za njeno na sporedu, režiser me je zapodil z bičem v manežo. Včasih sem tudi že bila tako trudna od vožnje ali česa drugega, da sem skoro vedela, da ne pridem več živa v garderobo. A šlo je, ne vem, kako. Ko sem prvič nastopila, nisem videla ne konja, ne obroča, ne maneže, tako se mi je vrtelo v glavi. Kako sem skočila s sedla, še danes ne vem. Živa in zdrava sem se za platnom vrgla na zofo.«

»Toda če pomislite natanko« — gospod si je medtem prižgal smodko in vljudno pihal dim v strop — »če si živo predstavite položaj, ali se Vam ne zdi, da se Vam mora kaj zgoditi? Saj je vendar odvisno le od trenutka, od koraka, od vztrepetanja mišice — in ste na tleh. Skačete skozi obroč s konja na konja, kajne, ali ni skoro gotovo, da nekoč skočite mimo? Narobe: ali ni samo slučaj, da skočite prav? Če pomislite: Konj gre svojo smer, Vi greste svojo smer, maneža je okrogla, obroč ravno tolik, da le pri najskrajnejši pažnji pridete skozenj, ali ni nujno, da si rečete, če ste pri pameti: danes ali jutri ali pojutrišnjem ali čez deset dni se bo zgodilo, kar se je zgodilo še vsakemu, enemu prej, drugemu slej?«

Gospodična je gledala skozi okno, njene modre oči so se bale za modriš, ki je širokokok in plah strmел iz žita v črno nebo. Pšenica je vzdrgetavala v kratkih sunkih, tla so se stresala v daljnem gromu.

»To, kar mi govorite, je stopilo že mnogo-kdaj čisto blizu k meni. Tako blizu, da me je skoraj premagalo. A otresla sem se in uravnala misli drugam. Ali niste še nikdar stali v zopni obleki na najbolj izpostavljenem kraju? Obleka je lepela na telesu, a Vi je niste čutili. Enostavno: niste je hoteli in rešili ste se zavesti, da ste dobro oblečenim ljudem v posmeh. Tako je z menoj. Ne samo vsak, ki govorim z njim — tudi samo sebe zasledujem s to mislijo. Slaba sem in radovedno poškilim tja, kjer ležim v žaganju maneže z utrto lobanjo... Ne, ni se me še polastila ta domišljija.

Od znotraj mi vedno zavre nov žarek sveže krvi in mi prepodi pajčino. Pajčina je to in nič drugega. Ali mislite, da se mora tako zgoditi tudi meni, ker se je temu in temu in temu? Ah, pojdite! Ščiti me, kaj vem kaj...»

Gospod se je nasmehnil zvedavo. Očali so mu blisnile preko oči, z rjavima koncema prstov je dehtivo vzel smodko iz ust in si jo položil na klop.

»Kaj ste rekli tu: Ščiti me, kaj vem kaj...? To diši nekako po...«

»Naj diši, kakor Vam drago. Z Vami itak ne morem razpravljati o teh stvareh. Vi sedite na suhem, nevarnost poznate tako malo kakor mene. Ali ste si v svoji obilni brezskrbnosti že kdaj, pa že kdaj rekli: Zdaj bi se lahko mrtev zgrudil in kaj bi bilo? O tem se Vam niti ne sanja, ker se ničesar, pa ničesar ne bojite. Pišete menda, ali ste odvetnik?«

Gospod se je presedel tri pedi bliže in nastavil oči nekako na sredo med pasom in ozko, čisto okroglo brado gospodične.

»Kaj, ko bi se Vam danes, ko je, kakor pravite, vse mokro, kaj ko bi se Vam danes kaj pripetilo? Kakor sem rekel in ste mi pritrdili: zgodi se lahko vsak dan. Pojdiva bliže in priznavaj si, da je ravno danes tisti dan, ko je nesreča najbližja, ko Vas že vse »čaka«, kakor pravimo — ali Vam ne zledeni kri pri tej misli? Le preudarite: sedlo mokro, konj spolzek, obleka težka in toga, zrak poln drobnega vodnega prahu, mogoče je že ta ali ona svetilka ugasnila, konjar slabe volje, konj nervozen in brez takta — ali Vas spričo takega računa ne oblije zona?«

»Ne, trikrat ne. Vidite, kako se borim, Vi kruti gost. Že se me lotevate, že se mi zajedate v meso — sunek in otresla sem se Vas. Ne, trikrat ne. Še nikdar nisem tako dobro delala, kakor bom nočoj. Občinstvo me še ni videlo tako drzne, kakor bom danes. Drzna, da, drzna. Moj Vlah je z menoj, konjar si žvižga od dobre volje, ravno nad mano ne bo dežilo. Skozi obroč bom pšicnila

kakor žarek — oj, v zraku sem doma. Kaj de, če me že »čaka«, kakor pravite. To so besede, ki si jih skuje strahopetec. A jaz se poženem kvišku — éla, tu sem.«

Oči so ji vzgorele, za hip je splahnila otroškost z njih, vzplamtele so kakor dva bliska.

»Vi prašni zemljan!«

Gospod se je sključil, da bi pobral smodko, ki mu je padla na slamnjačo, in je ostal v tej sključeni legi, vrtajoč z besedo vanjo kakor s svedrcem.

»Pa ali Vas ni nič, čisto nič strah? Morda pa vendar...?«

»Vidite,« je nadaljevala ona veselo, »že ta morda Vas prevrže. Kakšen ste, morebiten mož, da je kaj! Le koj sedite v prvo vrsto, sedež po 5 K. Za drugam niste. Prižgite si smodko — tam je, glejte, zopet Vam je padla na tla — in dajte, da gre mimo Vaših oči točka za točko. Vas še jezdila ne bi, če bi bili konj.«

Gospod se ni dal omajati. Dvignil je obrvi, oči so se mu hladno lesketale.

»Meni se kar zdi, da Vas danes ne smem izpustiti. Človeku je včasih dano, da sluti naprej...«

»Vaših slutenj meni mar! Če bi Vas še dolgo poslušala, bi mi začele na nosu rasti očali. Toda zdravi, ljubi mož, to je moja postaja.«

Vstala je in se brhka, kakršna je bila, zazibala na prstih od pete do temena.

»Kaj, že izstopate? Tisoč sreč Vam želim, lahka Vam ježa danes ponoči.«

Zavrtela se je in se s svojo drobno prtljago pod pazduho ozrla nazaj.

»Vaših sreč ne morem rabiti. A hvala Vam. Vi ste me danes poživili. Kadar Vas ugledam v parterju s smodko v ustih, z očali na nosu, neverno strmečega vame, veste, da se sprožim kakor vzmet na konja.«

Gospod je pritisnil čelo na šipo in strmel za njo.

Krilo je brlinknilo v vetru, ko je skočila s stopnice, vitka in lahka je stopila z dežja na peron.

ISKRE.

Nabiram, nabiram, pa ne nabere. Ne nabere v treh dneh toliko, kakor če le enkrat za pol ure stopim med tista tri dekleta. Učiteljeva so, Jasna, Krasna in Iskra, tri slovanska imena. To samo bi še ne bilo v čast mojemu zanimanju, da se tistih treh deklet ne drži nekaj — kako bi izrazil, kar ni ne v očeh, ne v laseh, ne v kretnji, kar pa vzplamti in se utrne, žlahtno gorkoto raz-

livajoč po vsem telesu, brž, ko si tri besede izpregovoril ž njimi?

Na travniku so in bijejo žogo. Tujih otrok ni zraven. Solnce jim prožema lahke obleke, od golih rok se odbija kakor od trdega kamna. Vzklikajo, kot da duše streljajo pod nebo, trava ne more zakriti divne gneče za žogo in zopet žogo...

»Jasna!«